

[Leif Hermann]

føres til amtskommunerne for så vidt angår de mest problematiske kapitel 5-virksomheder, noget, der mig bekendt også er indeholdt i det lovforslag, miljøministeren vil fremsætte. Hertil kommer andre regler i det lovforslag, der vil skærpe tilsynsindsatsen.

Ligeledes har det jo ikke været for sjov, at vi havde håndhævelsesdiskussionen i 1984 med de deraf følgende regelfastsættelser i tilsynscirkulæret fra maj 1985 og med justitsministerens henvendelse til landets politimestre om politianmeldelser og tiltalepraksis i disse sager.

Det står ikke så godt til, som det kunne, men det står forhåbentlig bedre til, når vi har fået disse ændringer indføjet i lovgivningen.

(Kort bemærkning).

Dagmar Mørk Jensen (RV):

Det mest præcise svar, jeg på nuværende tidspunkt kan give hr. Leif Hermann, er, at vi ikke på forhånd vil afvise at gå med til konfiskationen. Vi vil gerne se på det i udvalget. Vi har før været med til at indføre konfiskation, så det kan være en retningslinje, men vi vil gerne se de nærmere betingelser.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Det med, om tilsynet er godt nok eller ej, kan vi selvfølgelig være uenige om. Jeg mener for så vidt, det stort set er i orden, men det er også en kendsgerning, at den tilsynspligt, som man har ude omkring, netop i disse dage bliver forstærket.

Uanset om tilsynet med de forurenende virksomheder er godt nok eller ej, kan jeg imidlertid ikke se, at det giver nogen anledning til at begynde at lave tidsbegrænsede tilladelser, for hvis ikke tilsynet i dag er i orden, kan man da bare sørge for at få det bragt i orden. Jeg synes ikke, det har nogen forbindelse med at give tidsbegrænsede tilladelser.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg vil ikke bestride, at man kan koble de to ting sammen, men i det øjeblik man har givet en miljøtilladelse, er det naturligvis sådan, at tilsynet skal foregå på grundlag af

tilladelsens indhold og de vilkår, der er givet. I det øjeblik det så viser sig, at situationen udvikler sig sådan, at de forudsætninger, der ligger til grund for tilladelsen, ikke længere holder, er det et problem, hvis man ikke kan ændre tilladelsen. Det er det, der er problemet, og det, vi foreslår, er lige præcis, at for så vidt forudsætningerne for tilladelsen er faldet væk, skal man kunne lave det om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 88:

Forslag til lov om afvikling af klorproduktionen på Dansk Sojakagefabrik, Islands Brygge, København.

Af Margrete Auken (SF) m.fl.
(Fremsat 27/11 85).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Vi har i Danmark en miljølov, der gør det muligt, at en sag behandles af to eller flere instanser, nemlig kommunen, miljøstyrelsen og miljøankenævnet.

Som det fremgår af bemærkningerne til dette lovforslag, har sagen om Sojakagefabrikkens kloralkalianlæg været indgående behandlet i såvel Københavns kommune som miljøstyrelsen, og den behandles nu i miljøankenævnet. Det er rigtigt, at sagen om Sojakagefabrikken har været behandlet i en årække af myndighederne, men sideløbende hermed har virksomheden dels begrænset forureningen væsentligt, dels øget sikkerheden på baggrund af anbefalingerne fra for-

[Miljøministeren]

søgsanlægget Risø og Københavns kommuner.

Jeg finder således ikke, at der i denne sag er forhold, der kan begrunde, at Sojakagefabrikken skal lukkes ved en særlov. Hvilken virksomhed bliver så den næste, der skal lukkes ved en særlov? Er det et sådant retssystem, vi ønsker? Nej. Jeg må derfor afvise forslaget.

Jeg er enig med forslagsstillerne i, at Sojakagefabrikken er uheldigt placeret midt i et tæt bebygget område på Islands Brygge, men når virksomheden nu ligger der, gælder det om at stille strenge krav til nedbringelse af forureningen og risikoen for uheld. Både Københavns kommune og miljøstyrelsen har da også stillet strenge krav til begrænsning af forureningen og risikoen ved uheld.

Med hensyn til spørgsmålet om afvikling af klorproduktionen skal jeg i øvrigt erindre om, at Københavns kommune i 1981 udstedte en hensigtserklæring om, at klorproduktionen på Islands Brygge på længere sigt skulle søges afviklet. Denne hensigtserklæring står stadig ved magt.

Jeg må således formode, at Københavns kommune ikke vil godkende væsentlige ændringer eller udvidelser af det nuværende anlæg. Jeg er ligeledes bekendt med, at de klorfabrikker, der anlægges i dag, benytter et andet fremstillingsprincip, der er energibesparende og mindre forurenende. Hvis virksomheden beslutter at overgå til denne nye teknik, hvilket antagelig vil betyde en næsten total udskiftning af produktionsudstyr og nok også omfattende bygningsændringer, vil jeg finde det rigtigt, at man overvejer en ændret placering af virksomheden.

Som det fremgår af mit indlæg, kan jeg ikke støtte lovforslaget, som efter min mening er et brud med hele det regelsæt, vi har om behandlingen af spørgsmål om forurenings- og risikoforhold på danske virksomheder. Lovforslaget nævner ikke noget om, at der skal ydes erstatning for afviklingen af produktionen og salget af klor fra Sojakagefabrikken, og dette spørgsmål berøres heller ikke i bemærkningerne til lovforslaget.

Jeg mener imidlertid, at folketinget ved den videre behandling af lovforslaget må tage stilling til, om de indgreb over for Sojakagefabrikken, som lovforslaget indebærer, må betragtes som ekspropriation og dermed

udløse krav om fuld erstatning efter grundlovens § 73.

Løvig Simonsen (S):

Socialdemokratiet er enig med forslagsstillerne i sigtet med forslaget, og det er vi, fordi vi erkender og ikke undervurderer den risiko, der kan være i forbindelse med klorproduktionen på Islands Brygge, men jeg vil også sige, at det er mit indtryk, at såvel medarbejdere som ledelse har bestræbt sig på at øge sikkerheden og dermed formindske den risiko, der er ved den nuværende produktion.

Til trods for disse foranstaltninger er det en kendsgerning, at mange er utrygge ved produktionen, fordi man ikke kan nægte, at der kan være en risiko, og at følgerne af et uheld kan være uoverskuelige. Det er også en kendsgerning, at en sådan produktion og et sådant anlæg aldrig ville være blevet tilladt i området i dag.

Vi er som sagt enige med forslagsstillerne i sigtet, men vi kan ikke støtte det foreliggende forslag på nuværende tidspunkt, for det første fordi sagen ligger i miljøankenævnet og vi mener, at når en sag er til behandling i miljøankenævnet, er det rigtigt, at den så også først behandles færdig dér, så vi kender dets afgørelse og måske også kender de, skal vi sige vilkår, de vil fastlægge i forhold til miljøstyrelsen, før man kan tage stilling til forslaget.

Det kan godt tænkes, at forslagsstillerne har den opfattelse, at miljøankenævnet måske ikke vil tilfredsstille de synspunkter, man er kommet med i forslaget, men dertil vil jeg sige, at det er jo ikke det, sagen drejer sig om i dag. Socialdemokratiet kan måske også have et ønske om at se på miljøankenævnet som sådan, men det tager vi ikke op i dag, det er ikke det, der skal debatteres. Det er sådan, at vi må afvente den afgørelse, miljøankenævnet kommer med, så vi kan tage den med i overvejelserne.

Det andet er lige så principielt. Jeg hørte, miljøministeren nævnte, at sagen havde været til behandling i borgerrepræsentationen i 1981, og det er korrekt. Dér har man jo sagt principielt, at man mener, der skal ske en afvikling. Man har ikke sat åremål på, men man har set på det som noget alvorligt. Det, som jeg finder principielt dér, er, at man har taget sagen op i borgerrepræsentationen. Så

[Løvig Simonsen]

kan man sige, at der er gået nogle år siden, korrekt, men alligevel må det være i det forum, man tager sagen op igen. Det må være det rigtige sted.

Jeg vil gerne begrunde dette lidt nærmere, fordi det er ret principielt.

Det er jo således, at vi i vores system har lagt op til, at tilsynsmyndighederne skal varetage de opgaver, som miljøloven giver dem, og det er derfor vigtigt, at det er dér, behandlingen sker, og også dér, beslutningerne træffes. Det kan ikke være således, at folketinget skal være ankeinstans for partier eller for en holdning, som ikke kan vinde gengang eller få flertal.

Selvfølgelig erkender jeg da, at der kan være tilfælde, hvor det er nødvendigt, og vi har da også selv erkendt og også selv været med til at tage stilling, når der var nogle af disse problemer. Jeg mener, det er rigtigt af SF at tage denne sag op, og vi ser den gerne løst i den kommunale regie. Jeg håber, at behandlingen her i dag gør det klart både for kommunen og for virksomheden, at man nu går i gang med at træffe de fornødne aftaler om en afvikling af klorproduktionen og at sætte mere pres på en ny produktion, som man også er i gang med.

For det tredje vil jeg sige, at man har sat åremål på. Det forekommer ret vilkårligt, og uanset den gode hensigt, der er med lovforslaget, kan jeg med det, jeg har sagt her, ikke støtte forslaget på nuværende tidspunkt.

Ahlmann-Olsen (KF):

Det er uklogt at falde i den grøft, hvor man brøstholdent mener, at Dansk Sojakagefabrik slet ikke repræsenterer noget problem for sine omgivelser. Deri tager man fejl. Dansk Sojakagefabrik ligger, hvis man ser på landkortet, geografisk uheldigt, og det kan man ikke bortforklare. Hvad er generne? Ja, der er lugtgener, der er forureningsulemper, og der er en teoretisk fare for eksplosion.

Der har været en lang debat om Dansk Sojakagefabrik, vist tilbage fra 1979, og man er altså landet i, at miljøstyrelsen i april sidste år afgjorde, at man kan blive på stedet. Dansk Sojakagefabrik må gerne blive, men den skal så leve op til en lang række krav, der yderligere afhjælper kviksølvforurening og yderligere stiller krav til sikkerheden.

Vi ved, at miljøankenævnet nu behandler sagen, og lad os så vente og se, hvad nævnets afgørelse bliver. Hvis miljøankenævnet stiller en række krav om foranstaltninger og Dansk Sojakagefabrik ikke vil være i stand til at leve op til disse krav, foreligger der efter vores opfattelse en ny situation, som vi selvfølgelig vil være parat til at tage stilling til.

Vi skal på den baggrund venligt afvise lovforslaget.

Sønderby (V):

Da vestres ordfører i denne sag, fru Bente Nielsen, er til et andet møde, skal jeg på vestres vegne sige, at Sojakagefabrikens foreningsforhold, især foreningen med kviksølv og risikoen ved klorproduktion, har været behandlet grundigt i en årrække af forskellige miljømyndigheder, og der har da også været fremsat et forslag før her i folketinget, som dog ikke blev behandlet på grund af, at der blev udskrevet valg.

Nu foreslår SF så, at folketinget skal blande sig og forbyde klorproduktionen fra den 1. januar 1990. Jeg må sige til SF, som vi har gjort det ved de foregående forslag, at vi ikke kan støtte dette forslag, og det kan vi ikke af to principielle grunde.

For det første er der endnu ikke truffet nogen endelig afgørelse i sagen, idet miljøstyrelsens afgørelse af 22. april 1985 som bekendt behandles af miljøankenævnet for tiden. Man bør derfor i det mindste afvente den øverste instans' afgørelse, inden der foretages noget.

For det andet ville en sådan særlov for en enkelt virksomhed helt bryde med det princip, som vi i øvrigt har bygget hele miljølovgivningen på. Man kan jo spørge: hvis vi nu lovgiver om Sojakagefabrikken, hvilken virksomhed bliver så den næste, vi skal til at drøfte her i folketinget? Og vil SF sådan efterhånden pille forskellige virksomheder ud, så vi tager en debat om den og den og den virksomhed? Det er derfor, vi må afvise dette forslag.

Når det er sagt, er vi vel også alle enige om, at der kan have været nogle forureningsproblemer i forbindelse med Sojakagefabrikken, og vi kan vel også blive enige om, at hvis en tilsvarende særlig forurenende virksomhed skulle etableres i dag, er det ikke

[Sønderby]

sikkert, at den ville få den placering i nærheden af beboelsesområder, som denne virksomhed har.

Miljøstyrelsen har derfor sat nogle skærpede vilkår for produktionen ved afgørelsen i 1985. Hvis man skal tro udtalelser og henvendelser fra ledelse og medarbejdere, er man på fabrikken i fuld gang med at iværksætte disse yderligere rensnings- og sikkerhedsforanstaltninger.

Vi må vel også erkende, at en lukning af klorproduktionen vil medføre en lukning af hele virksomheden. Det vil betyde et tab på over 400 arbejdspladser i København, og der er jo ikke i forvejen for mange industriarbejdspladser i København, så det vil også skabe nogle problemer. Det vil også betyde, at den danske produktion af klorale produkter går tabt, og det fremgår af et svar fra miljøministeren på et spørgsmål i folketinget i januar 1983, at omkostningerne til et nyt kloranlæg et andet sted i landet vil være 225-250 mill. kr. i 1983-priser.

Af den henvendelse, som folketingets medlemmer har fået fra medarbejderne på Sojakagefabrikken, fremgår det, at risikoen i forbindelse med klorproduktionen på Sojakagefabrikken er mindre end risikoen ved den transport af klor, der i øvrigt sker i Danmark. Hvis klorproduktionen standses, betyder det, at transporten af klor øges væsentligt, og dermed påføres befolkningen en langt større risiko.

Jeg må som afslutning sige, at venstre efter en samlet vurdering af forholdene omkring Sojakagefabrikken ikke kan gå ind for SF's lovforslag.

Dagmar Mørk Jensen (RV):

Det radikale venstre finder, at sagen om klorproduktionen på Dansk Sojakagefabrik er så speciel, fordi der er tale om så store færemomenter, at man bliver nødt til i udvalget at finde frem til en afviklingsplan, der over en årrække fjerner problemet. Naturligvis var det det bedste, hvis kommunen kunne klare sagen i samarbejde med virksomheden, men der er for os ikke noget, der tyder på, at der er udsigter til det.

Det er også vor opfattelse, at sagen er så speciel, at den kan behandles uden at danne præcedens for de sager, der i øvrigt opstår både i København og andre steder som følge

af en uheldig sammenblanding af erhvervs- og boligbyggeri.

Vi mener, at denne sag er noget helt for sig selv, og vi vil derfor i udvalget medvirke til en fornuftig løsning.

Birgith Mogensen (CD):

For centrum-demokraterne er der med det foreliggende lovforslag ført tydeligt bevis for, at forslagsstillerne mere tænker på egen fordel end på at opnå den for alle direkte involverede bedst tænkelige løsning. Hvordan forklarer forslagsstillerne ellers, at de ikke har tid til at afvente miljøankenævnets afgørelse?

CD finder, at lovforslaget er en direkte hån mod det system, vi har bygget op i håb om den bedst tænkelige og mest effektive form for sikring af, at alle aspekter tages i betragtning.

CD vil gennem denne debat atter benytte lejligheden til at fastslå partiets principielle udgangspunkt. Der skal ikke træffes afgørelser på et ensidigt mod arbejdsgiverne vendt grundlag.

CD vil i den forbindelse også fastslå, at der i den konkrete sag naturligvis bør være en nøje koordinering af de ønsker og interesser, som de direkte berørte – nemlig såvel arbejdsgiverne som de ansatte – har. Dertil kommer det omkringliggende samfunds interesser. Men der skal ikke træffes nogen afgørelse, før miljøankenævnet har udtalt sig. Der skal heller ikke træffes en afgørelse, der ensidigt sætter miljøets selvbestaltede vogtere i højsædet fremfor sagligheden, i dette tilfælde i skikkelse af de direkte involverede parter.

CD afviser således energisk dette forsøg på at foregribe afgørelser truffet af et af alle os andre som demokratisk betragtet led.

Anne Grete Holmsgård (VS):

VS kan fuldt ud tilslutte sig det forslag, SF har fremsat om at afvikle klorproduktionen på Sojakagen inden 1990. Vi synes, det er et godt forslag, og vi synes i øvrigt også, det er et sagligt forslag.

Jeg synes ikke, man skal glemme, at problemet om klorproduktionen på Sojakagen er ganske godt gennemdiskuteret. Det er en meget, meget langvarig sag. Vi er nu gået ind i det syvende år, siden Bryggegrupperne, som jo bor klos op ad virksomheden med den

[Anne Grete Holmsgård]

dødelig risiko, der er ved at bo dér, lavede deres lange og meget grundige klage over produktionsanlægget og gjorde det ganske klart, at det set med deres øjne var uacceptabelt, at man lod så mange mennesker bo i nærheden af en virksomhed af denne type, og nu er det jo engang sådan, at man kan vælge enten at flytte menneskene eller at flytte virksomheden, og her er det ret hurtigt at vælge, at det er virksomheden, der må flytte.

Det, der så er deprimerende at se, er, at det faktisk tog så utrolig mange år for miljøstyrelsen overhovedet at svare. Nu er sagen gået videre til miljøankenævnet, og så kommer beskeden herindefra, i hvert tilfælde fra en hel række ordføreres side: hvorfor vil I nu handle? Hvorfor vil I ikke vente på miljøankenævnet?

Det er jo sådan, at man på et eller andet tidspunkt bliver træt af at vente. Det gør ikke så meget, at man skal vente længe, hvis der ikke er fare på færde, men der er jo netop fare på færde her, og derfor betyder tid noget i netop denne sag.

Jeg synes også, det er fremgået klart nok fra mange ordføreres side, at en tilsvarende virksomhed aldrig ville blive placeret på et tilsvarende sted. Det er simpelt hen Danmarks dårligst placerede virksomhed overhovedet. Der er ingen, der er placeret lige så dårligt med hensyn til det, der hedder risikoen for en eksplosion med dødelige virkninger.

Så kan vi diskutere – og det kan vi sådan set gøre til hudløshed – om man skal sige, som miljøkontrollen har sagt, at for at være helt sikker på, at der ikke kommer en dødelig dosis, skal man ud i en afstand af 10 km fra virksomheden. Vi kan godt begive os ind i en diskussion om, hvorvidt det er 10 km eller det er 8 km eller det er 5 km. Det synes jeg egentlig er mindre væsentligt, for under alle omstændigheder ville der være tale om tusindvis af mennesker, som bliver direkte berørt, og som ikke har mulighed for at undslippe. Det har de ikke, fordi det går forrygende stærkt, hvis først uheldet sker.

Der foreligger faktisk heller ikke nogen ordentlig evakueringsplan, men selv om der gjorde det, ville man simpelt hen ikke kunne nå at evakuere folk, fordi de, der bor i nærheden, bliver ramt, længe inden evakueringsplanen overhovedet kan nå at træde i kraft.

Men skal folketetinget overhovedet blande sig, når nu Københavns borgerrepræsentation allerede én gang har vedtaget, nemlig i 1981, at klorproduktionen skal afvikles, vel at mærke uden at der er sat noget årstal på? Nu er det jo ikke helt enestående, at vi blander os i de ting, der foregår i kommunerne rundt omkring. Man kan diskutere, hvordan man gør det, hvornår man gør det, og hvor tit man gør det, men i en sag som denne er det simpelt hen nødvendigt at blande sig, for vi ved jo alle sammen, at der er en årsag til, at Københavns borgerrepræsentation ikke har sat dato på. Det har den ikke gjort, fordi der ikke er et flertal, som tør afvikle denne produktion, og så har man fundet frem til et kompromis, hvori man siger: vi vil egentlig godt, men vi vil bare ikke sætte nogen dato på, og konsekvensen er jo, at der heller ikke kommer nogen dato på før det tidspunkt, da Sojakagen selv beslutter enten at afvikle klorproduktionen eller at flytte den af andre årsager.

Jeg synes i øvrigt også, man skal holde sig for øje, at forslaget ikke siger noget om, at det er hele Sojakagen, der skal flyttes. Forslaget siger faktisk, at det er klorproduktionen, der skal afvikles. Jeg siger det specielt, fordi hr. Sønderby kom med en række tal for beskæftigelse og de økonomiske konsekvenser, som var baseret på noget andet end det, der egentlig står i forslaget. Det er lidt dumt at diskutere ud fra noget, der ikke står i forslaget. Det er mere fornuftigt at diskutere det, der står.

Ja men vil det ikke være en ulykke for de mennesker, der er ansat der i dag? Ja, det vil selvfølgelig have nogle konsekvenser for dem, hvis vi flytter klorproduktionen, men jeg må ærligt sige, at de konsekvenser, man risikerer at udsætte tusindvis af andre mennesker for i form af en klorulykke, vejer tungere i mine øjnene, end at mennesker må forlade en arbejdsplads og søge over på andre arbejdspladser.

Steffensen (KrF):

Ingen vil benægte, at der kan være uheldige ting forbundet med så stor en virksomheds placering, netop hvor den er nu. Hvis der i dag skulle planlægges nyt for området og der skulle planlægges nyt for en produktion og man skulle begynde helt fra bunden

[Steffensen]

af, er det klart, at så ville ingen finde på at lægge virksomheden dér, hvor den ligger. Men det er nu én ting, og man må tage til efterretning, at sådan er det.

Det andet er, at man må søge at få denne virksomhed og andre virksomheder, der kan være farlige for deres omgivelser, indrettet sådan, at de formindsker den fare, de kan frembyde for deres omgivelser. Det har vi et system til at finde regler for. Det er selvfølgelig først og fremmest kommunen, men derefter er det miljøstyrelsens nye ankenævn, som det er sagt flere gange.

Kristeligt folkeparti er fuldstændig klar over, at der kan opstå problemer, og det er da også sket fra tid til anden just med klorproduktionen på Sojakagefabrikken. Men det giver ikke anledning til, at vi ønsker hele virksomhedens produktion eller reglerne om hele vores miljøbeskyttelse, også for virksomheder, ændret. Vi mener, at vi skal medvirke til hver for sig på det niveau, vi er på, hvad enten det er lovgivere eller virksomhedens arbejdere eller virksomhedens ledelse, eller hvad det er, at gældende regler bliver overholdt.

Miljøstyrelsen har med sin beslutning stillet en række krav, der skal opfyldes. Miljøankenævnet har ikke udtalt sig endeligt. Det må vi naturligvis afvente, men såvel medarbejderne som virksomhedsledelsen er enige i, at man gør alt, hvad man kan for at leve op til disse krav. Det er selvfølgelig kommunen, der sammen med virksomheden må sørge for, at problemet bliver løst. Det er de godt i gang med, og det skal de naturligvis have lov til at gøre færdigt.

Det ville efter vores opfattelse være helt urimeligt, hvis folketinget greb ind i virksomhedens forhold, inden miljøankenævnet havde udtalt sig, og inden alle implicerede parter har vist, hvilke muligheder de har for at løse de problemer, der altså er med denne virksomhed. Derfor kan vi ikke støtte det foreliggende lovforslag.

Ove Jensen (FP):

Fremskridtspartiet afviser forslaget. Vi mener ikke, at det er folketingets opgave at nedlægge virksomheder og arbejdspladser. Vi mener tværtimod, at det er folketingets opgave at skabe sådanne forhold, at der kan op-

rettes nye virksomheder og skabes nye arbejdspladser.

Som det er nævnt af flere tidligere ordførere, har vi jo kompetente myndigheder til at afgøre, om en virksomheds drift er farlig eller forsvarlig. I dette tilfælde har vi både miljøstyrelsen og miljøankenævnet, og det må være dem, der tager stilling til, hvad der skal ske derude. I sidste instans er det jo miljøministeren.

Miljøministeren afviste også forslaget og nævnte, at der kunne blive tale om at betale erstatning efter grundlovens § 73. Det er jeg enig i at der sandsynligvis vil blive tale om, hvis man beslutter sig til at standse fabrikationen derude.

Det, der giver mig anledning til at sige dette, er, at det, vi diskuterer her, er analogt med det, vi drøftede under det forrige punkt på dagsordenen: at vi tidsbegrænsede tilladelser til virksomheder som denne. Miljøministeren var inde på, at han ikke ville afvise den tanke, at man fremover kun skulle give tidsbegrænsede tilladelser. Hvis man vedtager en lov om tidsbegrænsede tilladelser og en virksomhed ikke får tilladelsen fornyet efter fem år, vil den være i nøjagtig den samme situation, som klorfabrikken er i nu, hvis man beslutter sig til, at produktionen skal nedlægges eller afvikles. Så vil alle andre virksomheder også kunne kræve erstatning efter grundloven.

Jeg vil godt høre ministerens kommentarer til, om han har overvejet den situation. Jeg synes, at der er noget selvmodsigende i den holdning, ministeren har til lovforslaget her, og de tanker, han gør sig med hensyn til fremover kun at give tidsbegrænsede tilladelser til miljøforurenende virksomheder.

Carsten Andersen (SF):

Som det er sagt i tidligere indlæg, er der i denne sag to aspekter. Der er et ganske alvorligt miljømæssigt hensyn, men der er også et beskæftigelsesmæssigt hensyn. Der skal ikke være nogen tvivl om, at det er uhyre problematisk, og at man selvfølgelig ikke kan have en bombe liggende midt inde i København. Der skal heller ikke være nogen tvivl om, at der er en del arbejdsmiljømæssige problemer med at arbejde på en sådan virksomhed. Det er i tråd hermed, dette forslag er fremsat.

[Carsten Andersen]

Vi bliver nødt til at stille os selv det spørgsmål, om det kun er for virksomheds-ejerne, der er et tab. Der er også et tab for de beskæftigede, og hvad er vores ansvar over for dem? Kan det være rigtigt, at det er de ansatte, der skal bære byrderne ved, at vi retter op på miljøet og på de problemer, nogle af de stærkt forurenende og stærkt kritiske virksomheder har?

Vi bliver nødt til at erkende, at der også er et ansvar over for de ansatte på disse virksomheder. Derfor bliver vi nødt til at sætte ind med nogle foranstaltninger, som sikrer de ansattes videre beskæftigelse. Vi bliver nødt til at sætte ind med nogle omskolingsinitiativer efter den lov om arbejdsmarkedsuddannelserne, som blev vedtaget i tinget for nylig. Vi bliver eventuelt også nødt til at afsætte et særligt beløb, hvad man f.eks. gjorde, da man lukkede Kockumsværftet i Landskrona, hvor man sagde: her er der brug for en ganske særlig indsats for de beskæftigede.

Det er ikke kun virksomhedsjerne, der er i klemme. Det er så sandelig også de ansatte, og det vil blive inddraget i det videre arbejde i udvalget.

Margrete Auken (SF):

Jeg vil gerne sige tak til fru Dagmar Mørk Jensen og til fru Anne Grete Holmsgård for opbakningen, og så har jeg selvfølgelig nogle kommentarer.

Der er nogle af ordførerne, der har talt om forureningen fra virksomheden. Der er ingen tvivl om, at Sojakagen er ansvarlig for en meget makaber forurening af Københavns havn med kviksølv. Det er ikke den, vores forslag handler om, det handler om risikoen ved klorproduktionen. Altså bare for at sige, at vi her ikke diskuterer kviksølvforureningen.

Jeg tror nok, vi må sige, at vi ulykkeligvis ikke er uden ansvar i den her sag. Går det galt på Sojakagen, kan vi ikke bagefter sige – det har vi ikke kunnet på noget tidspunkt i den her sags forløb: nå, men det er desværre ikke os. Miljøloven er altså ikke skruet sådan sammen, hr. minister, at vi er fritaget for det. Vi er stadig væk øverste instans, og derfor er det naturligvis relevant, at vi behandler sagen, når vi står over for en virksomhed, som næsten alle ordførerne – der er selvfølgelig

nogle meget, meget modige, fru Birgith Mogensen og den slags – erkender er en klart fejlplaceret produktion.

Jeg tror heller ikke, der er nogen, der er i tvivl om, at går det galt, så går det forfærdelig galt. Jeg har ikke hørt nogen her stå op og sige, at ligegyldig hvor lille risikoen er, er følgerne så makabre, at det ikke er til at holde ud at tænke på.

Lad det være sagt allerførst: jeg har selvfølgelig ingen ønsker om, at der skal stå på min gravsten, at jeg havde ret, ligeom jeg ikke ønsker, at det skal stå på nogen andres gravsten, at Margrete Auken havde ret i denne sag. Jeg håber da meget, at det ikke går galt. Vi kan håbe på, at risikoen for, at det sker, er så lille, som det bliver sagt, men vi kan ikke se bort fra, at den er der.

På denne baggrund er det ekstra uhyggeligt, at næsten alle er klar over, at virksomheden sandsynligvis gør, hvad den kan. Der kunne nok gøres en del mere. Bl.a. er der i øjeblikket kun én klordetektor derude. Der burde nok være adskillig flere; virksomheden burde sætte flere op. Det har den ikke gjort. Men det er ikke sandsynligt, at man med foranstaltninger kan eliminere den risiko totalt, som det her forslag handler om. Det er en pointe i sagen.

Det er ikke en hvilken som helst virksomhed. Ministeren siger: hvem bliver den næste? Jeg vil gerne høre, om ministeren kan komme i tanker om én, der kommer i nærheden af Sojakagen. Jeg kan ikke. Jeg kan forsikre ministeren, at der ikke bliver nogen næste, vi laver en særlov om på denne måde. Jeg synes, at ministeren for ikke at være billig bør nævne for mig, hvilken virksomhed der kommer i nærheden af denne med hensyn til placering og risiko; ellers er det et billigt argument. Der var flere, der var inde på det samme, men jeg synes, det er ministeren som minister, der bør kunne nævne, hvad det er for en virksomhed, han tænker på. Jeg kan ikke komme i tanker om nogen. Der er langt til nummer to.

Det er rigtigt, at borgerrepræsentationen har vedtaget afvikling, men det er en fuldstændig uanvendelig vedtagelse. Jeg ved ikke, om ministeren er klar over, at 5. afdeling forsøgte at komme i gang med en afviklingsforhandling, først med virksomhedens ledelse – der var nogle få møder, så stoppede de, så ville de ikke mere – så med organisationerne,

[Margrete Auken]

så ville de heller ikke mere, så gik det i stå, og det er ikke kommet længere. Hvad er det for en afvikling, man snakker om?

Så tales der om, at sagen ligger i systemet. Nu vil jeg lige sige, at systemet jo ikke er lavet af Vorherre, og selv om ministeren er fra kristeligt folkeparti, bliver det nu altså ikke bedre af den grund. Det er et politisk, menneskeligt system, og vi ved, at det arbejder politisk. Direktøren for miljøstyrelsen, Jens Kampmann, var priselig klar i den udsendelse, der var om Sojakagen i fjernsynet, og han erkendte, at der er politik i denne sag. Vi erindrede også en gang, hvor miljøstyrelsen arbejdede umulig hurtigt. 20 minutter efter lukketid tog det at klare en sag, hvor virksomheden havde fået besked på at stoppe produktionen derude. På 20 minutter fik man sikret, at den kunne få lov at fortsætte.

Selvfølgelig er det her politisk, det ved vi udmærket, og derfor er vi også tvunget til at forholde os til sagen, sådan som den ser ud, og ikke gemme os bag, at nu ligger den i det nævn og i det nævn. Den har ligget mange steder i lang tid, og vi er nødt til at gribe ind, og det er det, vi prøver på at få gjort. Jeg mener, at det bliver meget uhyggeligt, hvis det skulle gå galt, især for os, når vi nu har behandlet sagen så grundigt, som vi har, og ved så meget om den, som vi gør.

Så har jeg et par bemærkninger til noget af det, der er sagt. Ministeren beklagede sig over, at vi ikke havde taget højde for spørgsmålet om erstatning og ekspropriation. Det er ikke vores opgave, hr. minister. Det er domstolenes. Vi har naturligvis undersøgt sagen, og det må være domstolene, der afgør det. Vi kunne godt skrive, at det ikke er ekspropriation, og så afgør de, at det er det og hvordan og hvorledes. Det skal vi ikke tage stilling til. Hvis ministeren er i tvivl, vil jeg henvise til f.eks. håndskriftsagen; der stod intet om ekspropriation i den lov. Det blev en ekspropriationssag, ganske vist uden erstatning, men alligevel. Altså blot til ministerens beroligelse: der er ikke noget galt i det, vi har gjort her, hvad det angår.

Jeg tror, at resten af, hvad ministeren sagde, har jeg forholdt mig til.

Så til hr. Løvig Simonsen. Når det kommer til stykket med al den miljøsnak, bliver det interessant, og det bliver især interessant, når man kommer til sine egne. Det er lettere at knalde landbruget, når man er socialde-

mokrat, end industrien. Jeg synes, det var flovt at få det på denne måde i forhold til de meget store ord, der har været brugt om det sidste. Vi glæder os stadig væk over, at vi har forbundsfæller i kampen for et bedre miljø dér, hvor landbruget er forurenede, men vi ville ønske, at man var villig til at tage diskussionen med sine egne om et punkt som det her.

Jeg synes, det var en klam oplevelse, og jeg synes ikke, at hr. Løvig Simonsen slap godt fra at snakke sort. Man kunne godt høre igennem den sorte snak, at der var intet bud på at gøre noget i denne sag. Man skulle ikke have fingrene i klemme over for Fællesorganisationen i København.

Jeg kan se en pointe – den vil jeg ikke luften her, den vil jeg luften privat bagefter – hvor jeg kan se noget fornuft i det, hr. Løvig Simonsen siger. Jeg vil blot sige, at jeg håber, at det bliver et enestående tilfælde af inkonsekvens i socialdemokratiets miljøpolitik. Jeg er ikke ganske sikker, men jeg håber det.

Jeg vil lige sige til hr. Løvig Simonsen, at når vi har sat åremål på, meget blidt, meget blidt, det er en lang proces, er det, fordi vi ikke vil være lige så meget til grin som flertallet i borgerrepræsentationen, der ikke sætter åremål på sådan noget og kommer i gang med afviklingsplaner.

Nu får vi så lovforslaget til udvalgsbehandling, og jeg håber, at vi dér kan få stillet nogle spørgsmål, også om miljøstyrelsens behandling af denne sag.

Jeg ved ikke, om hele folketinget er klar over, at miljøstyrelsen i sit første svar ganske grotesk fejlbergnede risikoen. Man snakkede om 1-2 timer, hvor det viste sig at være 10 minutter. De siger bagefter, at det ikke gjorde noget indtryk på dem, da de opdagede den brøler. Det siger noget om niveauet for miljøstyrelsens behandling af denne sag. Hvis det er inden for 10 minutter, vi opnår dødelige doser, gør det en forskel, og burde også gøre det i miljøstyrelsens vurdering. Jeg synes, det siger noget om, hvor inkompetent – eller politisk, der er frit valg – man har været i styrelsen, når man siger, at det ikke gjorde nogen forskel. Det er noget af det, jeg godt vil have boret i.

Jeg vil også godt, hvis vi kan undersøge en lille smule mulighederne for alternativ placering. Hvis vi skal have en klorproduktion i Danmark – det er muligt, at det kan være

[Margrete Auken]

økonomisk rentabelt – kan den ligge flere steder. Vi har ikke sagt, at man ikke kan have klorproduktion. Vi har bare sagt, at den ikke må ligge dér.

Det er noget sludder, når Sojakagen siger, at så er man nødt til at lukke hele virksomheden. Kloranlægget kom faktisk til betragteligt senere end den øvrige del af produktionen. Der er selvfølgelig ting, der bliver lidt dyrere, vist især brint, hvis man ikke kan udvikle det på den måde. Men det andet er ren demagogi og burde ikke gøre indtryk på folketinget, og så vidt jeg kunne høre, var der heller ikke så mange her, der slog på den ende af det. Jeg tror, der var en enkelt ordfører. Bare vi er klar over, at det er det sædvanlige, vi hører, at man må lukke det hele, så snart der er noget som helst.

Det er i reglen ikke miljøkrav, der lukker virksomheder. Det er kapitalen, der lukker virksomheder – eller lukker arbejdspladser, skal vi sige det sådan, nedlægger arbejdspladser. Det er den, der gør det. Det er meget sjældent, vi kan se en direkte sammenhæng mellem miljøkrav og tab af arbejdspladser. Her er en sammenhæng. Det er ikke så mange arbejdspladser. Hr. Carsten Andersen gjorde rede for noget af det, der kunne gøres i denne sammenhæng.

Vi tager det meget alvorligt. Vi synes, at socialdemokratiet burde se mere sammenhængende på det end at lade disse 50–100 arbejdspladser i et af de mindre sårbare områder afgøre holdningen.

(Kort bemærkning).

Løvig Simonsen (S):

Jeg gør opmærksom på over for fru Margrete Auken, at vi ikke nævnte noget om arbejdspladserne i produktionen. Vi er selvfølgelig godt klar over medarbejdernes situation. Vi synes, vi ville forholde os til den sag, der forelå, nemlig den risiko, der var ved klorproduktion, og den har vi ikke undervurderet. Det kan godt være, at fru Margrete Auken kun kan opfatte én pointe, men det behøver ikke at være min fejl. Det kunne jo også være fru Margrete Aukens fejl. Der var tre ting, vi gjorde opmærksom på: miljøankenævnets afgørelse, at det først og fremmest må tages op i Københavns kommune igen, og at man kan sige, at det er en vilkårlig årsmålsansættelse.

Fru Margrete Auken havde også nogle betragtninger om, at vi jo var så udmærkede til at komme efter landbruget, men ikke efter vores egne, og også om, at nu skulle de meget gerne have en forbundsfælle i det grønne parti SF. Jeg vil gerne have frabedt mig det. Jeg tror slet ikke, fru Margrete Auken er den rette til at bedømme, hvem der er grøn og hvor grøn man skal være.

Der er to grønne farver, jeg vil advare fru Margrete Auken imod – det grønne er jo så godt både for hjertet og for synet – det er den giftiggrønne farve og den umodne farve. Den giftiggrønne, fordi man, hvis man tager op i en debat som den her, hvem der er grøn og hvem der er den bevidste miljøforkæmper hele tiden, ikke når langt, slet ikke med det, man gerne vil.

Vi har sagt, at vi er enige i sigtet med forslaget som sådant, at det vil medvirke til, at man i Københavns kommune og andre steder tager denne debat seriøst op og får gang i den dialog, fru Margrete Auken har efterlyst. Det kan fru Margrete Auken få ud af det, og det synes jeg i og for sig var væsentligt, men det har fru Margrete Auken måske ikke lyst til at kommentere, for kan man ikke få det hele, så får man ingenting. Sådan er virkeligheden ikke, fru Margrete Auken!

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg tror, jeg vil lade hr. Løvig Simonsens belærende bemærkninger stå helt til glæde for eftertiden og ikke kommentere den ende af det og så gå ind på forslaget.

Måske hørte jeg ikke rigtigt før; derfor slog jeg ørerne mægtigt ud den her gang for at høre, om der var noget, der lignede et konkret forslag til trøst og beroligelse for de folk, der bor derude, og for den sags skyld også for os andre, der bor inden for rækkevidde. Jeg kunne ikke høre det. Kun et fromt ønske om, at hr. Løvig Simonsens partikolleger i borgerrepræsentationen ville reagere lidt mere ansvarligt. Var der mere konkret i det? Jeg ville være forfærdelig glad, og jeg ville gå op og undskylde min tungnemhed, hvis der var mere konkret end et håb, og det er altså ikke særlig konkret.

Vi bør vente på ankenævnet, mener hr. Løvig Simonsen. Ankenævnet kommer med en underkendelse af miljøstyrelsen. Mener

[Margrete Auken]

hr. Løvig Simonsen det? Tror han det? Og den anden ende af det er altså, at kommunen vil gøre noget i en fart.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg tror, vi alle sammen godt er klar over, at det her er en sag, hvor der også er ømme tæer i, og derfor kan giftiggrøn eller grøn-grøn-grøn hurtigt blive til rrrrrrrrr.

Til det, hr. Løvig Simonsen sagde, har jeg et spørgsmål. Hr. Løvig Simonsen sagde: vi vil godt afvente miljøankenævnet, og vi vil også godt finde ud af, om Københavns borgerrepræsentation kan sætte en tid på. Betyder det, at når ankenævnsafgørelsen ligger der og der ikke er en klar og acceptabel tidsplan for afvikling af klorproduktionen, så vil socialdemokratiet her på Christiansborg fastsætte en tidsplan for afviklingen, som vel at mærke tager højde for, at der bor mange mennesker, som risikerer deres liv, så længe klorproduktionen stadig væk er der?

Jeg siger det ikke, fordi jeg mener, problemet er enkelt, men jeg siger det, fordi jeg mener, det er vigtigt at få at vide, om socialdemokratiet er villigt til at gå det skridt videre, når ankenævnsafgørelsen ligger der – selvfølgelig under forudsætning af, at den ikke siger, at produktionen skal afvikles, hvad jeg indtil videre har tilladt mig at tro at den ikke vil gøre.

(Kort bemærkning).

Løvig Simonsen (S):

Det kan godt være, at fru Margrete Auken finder min tone lidt for belærende. Det må jo være min uddannelse som folkeskolelærer. Men jeg taler i hvert fald ikke hen over hovedet på folket, hvad præster ofte gør.

Må jeg sige til fru Margrete Auken, at når det drejer sig om de mennesker, der bor derude, så gjorde jeg i mit indlæg klart opmærksom på, at vi er vidende om den utryghed, disse mennesker nærer. Det er bl.a. det, der er baggrunden for, at vi er enige i sigtet med forslaget.

Hvilket resultat miljøankenævnet vil komme til – det gælder også fru Anne Grete Holmsgård – kan jeg ikke vide, men jeg kan forstå, at både fru Margrete Auken og fru Anne Grete Holmsgård har en fornemmelse

af, hvor det bærer hen. Det er klart, at når disse resultater foreligger, skal de tages med i de overvejelser, vi så foretager os. Man vil vel ikke forlange, at jeg her i dag skal tage stilling til, hvad vi vil gøre, når afgørelsen foreligger? Det er vigtigt, at vi gør opmærksom på, at vi ønsker, at miljøankenævnet hurtigt kommer med en afgørelse, for sagen har jo – det er korrekt – været behandlet temmelig længe.

Hvad jeg forestiller mig med hensyn til mine partifæller i Københavns kommune? Det er da givet, at når vi mener, at det her bedst løses i Københavns kommunes regie, så er det, fordi det var principielt, at tilsynsmyndighederne tog disse opgaver op og fandt frem til en løsning.

Man bebrejder dem, at de ikke har sat et åremål på. Ja men det kunne da godt tænkes, at man efter den debat, man formentlig vil tage nu i Københavns kommune, vil finde det rimeligt, at man går mere konkret til værks. Det er det, vi har givet udtryk for, og det er det, vi håber at denne debat kan medvirke til.

Jeg vil gerne, også for mine synders skyld, fru Anne Grete Holmsgård, sige, at jeg da gerne skal lade være med at tvære mere rundt i, hvem der er grøn, og hvor meget grøn, men vissent grønne bliver vi ikke.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det er jo glædeligt, at de ikke gør det. Det vil vi så tage til os.

Jeg vil lige sige til hr. Løvig Simonsen – nu prøver jeg at opfatte det positivt – at der ligger en melding til borgerrepræsentationen om, at hvis ikke der sker et eller andet dér, så har vi jeres opbakning. Ellers giver det ingen mening at sige, at man er enig i sigtet.

Det er i overensstemmelse med, hvad en af hr. Løvig Simonsens partifæller skrev i Aktuelt 30. december 1985. Hr. Poul Bloch Poulsen slutter en større artikel om Sojakagen med at skrive, at hverken borgerrepræsentationen eller miljøankenævnet er de rigtige steder, sådan som sagen ligger nu. Han formulerer slutningen på sin artikel sådan:

»Derfor er dette et opråb til folketinget om at overtage ansvaret for en flytning af klorproduktionen.«

[Margrete Auken]

Følgerne af en sådan katastrofe, som han omtalte forinden, er aldeles uoverskuelige.

Jeg går ud fra, at der er en vis enighed om det. Hvis ikke de kan klare det dér, må vi altså gøre det her. Og hvis den konklusion er rigtig, er jeg selvfølgelig fuldstændig tilfreds med forløbet af denne debat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af toldloven. (Sikkerhedsstillelse). (Lovforslag nr. L 72).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 23. januar 1986, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.46
